

Samtale på Kongens Nytorv om politikersex og bankskandaler

af F.J. Billeskov Jansen

Forfatteren Gustav Wied har sit eget syn på vore dages tildragelser, viste det sig, da han få dage før musicalpremieren på Livsens Ondskab løb ind i professor Billeskov Jansen (1).

BILLESKOV JANSEN: *Hr. Gustav Wied! Det var en overraskelse!*

GUSTAV WIED: - Hvorfor det, højstærede? Det er jo lørdag, som jeg benytter til min ugentlige udflugt fra Roskilde. Hvor jeg er fredløs, der skal gøres rent i min arbejdsstue. Og København trækker, det salige cafeliv. Bernina er desværre ikke mere, det lå jo henne ved Strøget, fra hjørnestuen så vi lystige originaler stryge forbi. Nå ja, De kender jo fortællingen jeg kaldte Spader Es.

Lystige - er København blevet så kedelig? - Har De noget at sige til dagens Danmark?

- Nej, jeg er målløs! Når jeg tænker på tonen i dag, føler jeg, at mit sprog er taget fra mig. Fordum, i halvfemserne, ventede alle, jeg skulle lade falde nogle dristige bemærkninger, gerne vovede paradokser, provokere, som Knagsted i Karlsbad, der ikke kan se en patient, som ryster på hånden, uden at kalde ham 'Plænevanderen'. Men nu bruger jo alverden af alle aldre og køn, de mest direkte gloser, som jeg gamle satyr blues ved. Jeg har hørt, at en helt ny bog hedder *Politikens frække ordbog*, som på ni sprog udfolder alle benævnelser for genitalier og fækalier. For at danskerne, som jo er rejsegale, ikke skal stå måbende, *bouche bée*, som Herman Bang og Peter Nansen sagde, når fremmede talte til dem. Og damerne viser, at de også kender dem allesammen.

Synes De da, kvinderne overhovedet skal stå tilbage for mændene?

Nej, Gud fri mig for at sige noget om kvinders ringere position. Jeg kan risikere at blive fradømt min position, jaget fra hus og hjem...

Fortryder De, at De skrev: 'Kvinderne er ubetinget det bedste man har af den Slags?' Det står på udfordrende måde som motto for bogen: Det svage Køn.

Hov, hov! Det karakteriserer den talende, en tomhjernet baron. Men jeg indrømmer, der er noget af mig i et andet ord: 'Børn er lykkelige, og Dyr, og Kvinder, men vi Mennesker er det ikke'. Måske fordi jeg var bange for nogle kvinder, de mandgale, og det var jeg ikke ene om. Jeg bruger ikke gerne ordet vampyr, men jeg har skrevet et digt til en af dem: 'Jeg tror kun på én Gud - og det er Dig!' og det blev en tung, og dyr lektion.

Det fører til spørgsmålet om det gængse forhold mellem mænd og kvinder nu, især de unge?

De kan kun synes heldigere end før. De prøver hinanden af i kæresteforhold. Som dog nok ikke er uden individuelle omkostninger. Og modne mennesker vover mangeårige papirløse ægteskaber. Alice og jeg turde ikke fuldt ud. Da vi flyttede sammen, udsendte vi kort, at vi 28. april 1893 havde indgået ægteskab. Men da Alice havde født vores andet barn, anlagde min svigerfader overfor politiet sædelighedssag mod mig for at have avlet to børn uden at være gift med barnemoderen. Det skete 24. april 1896, og 1. maj blev vi viet. Der fandtes samvittighedsægteskaber, men vi lod os skræmme.

- Der er fremskridt på andet hold. Ugifte mænd af borgerskabet levede med fattige syersker eller underbetalte ekspeditricer. Jeg ved nok, min herre, at De ikke bryder Dem om komikken i min Frøken Mathilde, som ellers er lystig nok. Men sandt er det, at Mathilde, ansat i et broderimagasin, har betjent den mellemste af tre brødre og nu er hun frugtsommelig. Georg, grosserer og velgører, er ikke uvillig til at gifte hende (sådan hed det jo!), men må erfare, at Mathilde er faldet også for den ældste broder, routineret dameven, og den yngste, ulykkesramt lyriker.. og ved opklaringen brister den runde, godmodige Georg i ustandselig hysterisk latter... sådan ender komedien, uden løsning, som en novelle af Maupassant. Ingen af os tænkte på barnet. Men stykket blev spillet både her og i Tyskland.

Jo, jeg ved nok, at for Georg dæmrrer tilværelsens 'himmelrevnende komik'. Gælder den også vore dages politikere?

Danske politikere i dag? Hvad politiserer de egentlig om? Nej, hvis man har oplevet provisorietiden, hvor højre- og venstrefolk sloges som føre karle. Da der blev skudt på Estrup, konseilspræsidenten, så kun en knap reddede ham. Det var politik. Og vist var jeg med. Tænk på min sagapastiche Om Floke, hvor venstrepartiets fører I.C.Christensen beroliger 'Smaa-Bønderne', det vil sige Den sjællandske Bondestands Sparekasse, da formanden Endrid, det vil sige Alberti, er under mistanke. Da Endrid har tilstået, dømmes han til 10 års fredløshed. 'Men Floke slap fri'. Nå ja: i dag er der også nogen mystik omkring banker og regeringer.

Tænk også på Deres ungdoms strid omkring en kulturminister, der offentligt blev anklaget for 'at gå på Horehus'.

- Ja, mit lille skrift er ikke uden aktualitet i dag, hvor en pigeaffære kan få en engelsk minister til at træde tilbage eller efter mindre dansk målestok, en belurer af soldyrkende damer kan få en kommunalpolitisk karriere til at kuldsejle. Jeg angreb de højroastede præsters moralisering. Nu ville jeg skive mod hvad der kaldes mediernes snagende aktivitet, pressens, radioens og fjernsynets journalistiske leflen for et publikum, om hvem de tror, at skadefryd er den eneste sande fornøjelse. Jeg morede mig med senere, i Dansemus, at fingere, at nok havde kulturministeren, altså ministeren for kirke og skole, været hos den letlevende dame, men ikke den aften, hvor han skulle være iagtaget, derfor kan rapportøren dømmes. Det var derimod marineministeren - og en sådan sømand vil ingen bebrejde en erotisk udflugt.

- Der var sæson for angreb på præster, og de kunne slå fra sig. Modsat den nuværende tamme gejstlighed. Selv synes jeg bedst om kampen mellem pastor Krarup og lægprædikanten i Herrens Venner. - For resten nu er der jo også en Krarup, Søren Krarup, præsten i Seem. Ham kunne jeg godt tænke mig at tage et brydetag med, for ham har jeg respekt for. Knagsted er streng over for sjælehyrderne, men om den ulykkebringende pastor Sørensen, forstyrret af kønsdrift og religion, sukker han: 'Arme ulykkelige Mand'.

Pastor Sørensen og Co. er en vigtig bog. Hvis jeg nu spørger, som den søde Line i romanen: 'Er det ikke Hr. Toldkontrollør Knagsted?', svarer De så, som i romanen: 'Jo, desværre'?

- Nej, ikke mere. Hvem er jeg? En fortvivlet skælm, en svag mave, som ikke vil fungere, selvmordskandidat fra ungdommen, suicidal, som de nu siger, men i dag føler jeg mig virkelig oplivet. Min villa i Roskilde, Kastellet, hvor jeg stadig huserer eller spøger, er i fin stand med mindeparken, Gustav Wied selskabets venner, så søde de er, ikke mindst den nye alvidende formand, Bjarne Pedersen, som er på Gustav med mig, hvad jeg kun sjældent har oplevet. Nu skal Livsens Ondskab opføres på Amagerscenen. I gamle dage var jeg nervøs for mine premierer. Nu svæver jeg over vandene. Jeg er glad, for jeg har læst en ny bog (2) , som har set andet end en kynisk pudsenmager i min person: jeg er blevet et menneske, hvem intet menneskeligt er fremmed.

- Jeg har elsket og hadet kvinderne. Men er enig med Knagsted, når han siger: 'Hvad var Livet uden Kærlighed! Dens Kraft er vidunderlig - og den overvinder alle Hindringer? ... Jeg personligt har for Eksempel kendt en Enke, der elskede sin Mand i den grad, at hun vedblev at faa Børn i mange Aar efter hans Død'.

- Men vi snakker. Skal vi ikke tage et glas på Hviids Vinstue?

Nej, mange tak, kære hr. Wied, jeg må byde Dem farvel. Jeg skal hen på redaktionen med et interview.

- Et interview?

Ja, det hedder 'Samtale på Kongens Nytorv'.

Noter:

- 1) Dette interview essay har været bragt i Politiken 1.2. 1998 og bringes her med forfatterens tilladelse.
- 2) F.J. Billeskov Jansen: Gustav Wied - den mangfoldige digter. København 1997.